

Տ Ա Ն Դ Ե Ա Լ Թ Վ Ծ Ե Ր Ծ

Ա.

ԳեորգեՅԱՆԻԴ այս գիշերը կը բերեմ սիրտըս ընծայ, .
Այնպիսիք, Դըժոխքէն շատ աւելի վշտակոծ.
Ձայն ամփոփած եմ խորունկ սափորին մէջ եղնգնեայ
Ուր իմ վէրքերըս եղան մեղհականներ թրթրուտն,
Կարկէհանի ծագիկներ և արցունքներ սուտակի...
Տես, մըռայլ էր այն ճամբան ուր իմ ոտքերս արիւնոտ
Մինչև տաճարն հոգիիդ անխոնջօրէն քայեցին,
Եւ տատակները միայն ինծի տըին պըսակներ,
Սատափեղէն դալկութիւնն իմ ճակատիս օծելու
Հողին բոսոր ոյծքերէն իրենց խըմած արիւնով,
Ուր պիտի գար յաւիտեան սիրտըս բղխիլ կարեւելը
Ինչպէս աղբիւր մը Վշտի և զերդ աղբիւր երգերու...
Տարօրինակ է ընծան, երբոր անձ կը տրոփէ
Սիրտ մը կուրծքէս և ուրիշ մը սափորէն Տխրութեան
Ձոր կ'ընդգոցեն մողէսներ ու սև խըրիւ մ'օծերու...
Եւ անոր լայն կողին վրայ գամուած է բու մը դծնէ,
Թեաւտարած ու մըռայլ, ինչպէս գիշերը Մահուան...
Քեզի կուգամ հեռուէն, և ուղիներն անծանօթ
Մուրաւանքի մատնեցին քայլերըս միշտ ուխտագնաց,
Ու շիրմիդ ես բերի սիրտ մը սրտիս անհունէն...

Բ.

Տես ուխտաւոր իմ հոգիս ուր կայ դըժոխք մը Սիրտ,
Գեղեցկին Սէրն անպատում, անճառելի խորհուրդով,
Գեղեցկին Սէրը որով մահատիպար դալկացայ,
Եւ երկնային հըրայքով իմ շրթունքներս այրեցան,
Վարդերն եղան համրոյրներ անխիթեղէն տարփանքի,
Եւ Հեշտանքի շուշաններ Տառապանքէն ծաղկեցան
Պարտէզին մէջ իմ կեանքիս ուր նոճիներ կը հակեն...
Տես անծանօթ իմ հոգիս ուր կայ դըժոխք մը Սիրտ,
Գեղեցկին Սէրը որով ես արձաններ պաշտեցի,
Եւ մեռելներ պաշտեցի գերեզմանովն իմ սրտիս...
Այնուհետև ես մոռցայ, բոլոր երգերըս մոռցայ,
Մոռցայ Յոյսերըս կարմիր և Նրազներըս կապոյտ,
Երբ դողդոջուն ձեռքերով եղէգ մը նոր կտրեցի,
Եղէգ մ'որուն վէրքերէն կու լան ջուրերն Սառնաքին,
Երբ կը հրպին շրթներուս ուր մեղուները Մահուան
Կուգան Սիրտ նեկտարէն արբենալու տակաւին...
Լոյսին գոյները բոլոր զանակուեցան իմ սրտիս
Արշալոյսին մատներէն քրքումներով գեղեցիկ,

Եւ մարմարինը վրճիտ անմահական Զեկերուն
Փայփայեցին իմ ձեռքերս կապոյտով մարձըւած...

Գ.

Հիմա խաւար է հոգիս, Ալիկիէրի՛, ո՛վ Դժոխքէն
Վերադարձող Գնարահար, ականատեսը միակ
Մըրիկներուն որոնք մեր սիրտերուն մէջ կ'ամրոխին,
Եւ մեղքերուն՝ որոնց մէջ մենք յաւիտեան խորասոյգ՝
Դեռ կը սիրենք հաւատալ Գըթութեան մեծ ներումին...
Ինչ որ տեսար, ինչ որ դուն լըսեցիր հոն ցաւատանջ,
Ինչ որ բերերդ իրենց լուռ սարսափով անասման
Պարփակեցին առ յաւէտ, ինչ որ անմահ երգերով
Քանդակեցիր իտալիոյ մեհեաններուն Արուեստի,
Հոգիս մէջ այս գիշեր կը փոթորկին անվախճան...
Ա՛հ, գէթ անգամ մը ժպտիլ Անմահութեանդ արեւին,
Եւ Դժոխքին դրան առջև թողուլ Յոյսերը՝ կարմիր
Շուշաններու հանգունակ սրտիդ մեռած զարուհէն,...
Ա՛հ, գէթ անգամ մը խոնարհ եւ ծնրադիր համբուրել
Ոտքերդ որոնք Ստիւքսի ջուրերուն վրայ թրջըւած՝
Փլորենտիոյ մարմարները կոխեցին զողահար...
Ա՛հ, գէթ անգամ մը լուսեան խորհուրդին մէջ ոսկեղէն
Տժգոյն մատներդ կնքէին իմ շըրթունքներս խաւար,
Ես երգերուս դրասանգներն այնուհետեւ կ'ուզէի
Դու շիրտիդ վրայ սփռել ածիւնին հետ իմ սրտիս...

Գ.

Ալիկիէրի՛, քու սրտիդ խորունկ սափորն անսահման
Ես կ'ուզէի քանդակել եփենոսէն հնդկարոյր,
Եւ պատկերները Դժոխքին արհաւիրքով արժընուած՝
Պիտ՝ ըլլային մահագեղ՝ ընդգոգելով զանիկա...
Ու վրձինով մը ճարտար ես կ'ուզէի կապոյտին
Շափիւղաներն իրենց վառ երանգներով զարդարել,
Առնել արծաթէն աստղերու պարտէզներէն հեռաւոր,
Եւ մըթասըող ոսկիները դամբանի մ'հնչակերտ
Ուր Աստուածներ կը ննջեն պատանքներով ծիրանի,
Ուրպէս գի դուն ծաղիկներն անխլիթեղէն սէրերուն
Զգլխանքով շնչէիր, ո՛վ Պլատոնի աշակերտ...
Դուն որ Արուեստն ունէիր սպեղանի՝ վէրքերուդ,
Եւ իբրեւ ջահ մ'ոսկեղէն Տառապանքիդ գիշերին,
Դուն որ Աստղերը տժգոյն թալուկիդ մէջ գրկեցիր,
Եւ երկնայեց այգիներն ողկոյզներով ցընորքի
Արբեցուցին երազներդ անմահութեան գինիով,
Ալիկիէրի՛, քու սրտիդ խորունկ սափորն անսահման
Արարահիւս կոթողով մը կրանիդէ հոյակերտ
Ես կ'ուզէի Փլորենտիոյ բարձրացնել սրտին վրայ,
Նըման վարդի մ'ընծիւղած կըրակներէն զըժոխքին...

Ե.

Դուռն երջանիկ էիր միշտ, աքսորական մահապարտ,
Աչքերուդ մէջ կ'անցնէին տեսիլներով զըթողբի
Բուրբ անոնք որ եղան նահատակները Սիրոյ,
Բուրբ անոնք զոր աստղերը պսակեցին յաւիտեան,
Պէտքերդէն Երազիդ որ սրտիդ մէջ ապրեցաւ
Եւ պարտէզները կեանքիդ խնկարուրեց, ո՞վ Տանդէ...
Դուռն գիտէիր որ միայն Սէ՛րն էր ծաղիկն ըսպիտակ
Որուն թերթերը մահուան ձեռքերուն մէջ աւելի
Գեղեցկութիւն կը ստանան, քան դալկութիւնը ցրտին...
Աննիւթեղէն համբոյքներ շրթներուդ վրայ կը զգայիր,
Եւ քու մատներդ ոսկեգօծ երազներու բովին մէջ
Սրտիդ վէրքերը խորունկ լուսնի շողով կ'օծէին...
Ես անիծուածն եղայ միշտ, և անիծուած են բոլոր
Այն քերթողները որոնք խոնարհելով Տխրութեան՝
Մոռցան աստղերն երկնքին, և դաժան բու մը ճանկեց
Անոնց հոգին որ լացաւ Գեղեցկութեան կարօտէն...
Պէտքերդէն ունէիր, և մարմարներն ըսպիտակ,
Փլորենտոյ մարմարներն յաւերժական Արուեստով,
Կը դողային ձեռքերուդ զգայախար հաճոյքէն,
Երբ Տաճարին ըստուերները կ'իջնէին խնկարոյր...

Զ.

Դուռն մտքիդ մէջ ունէիր անհուն երազ մը սիրոյ,
Եւ քու սրտիդ ալքերէն կը բարձրանար վարդենին
Որուն արմատն էր ամբողջ վէրքերուդ մէջ՝ խորաքայտ...
Եփեհոսէ տխրական ապարանքի մ'աւերակ
Որուն սիւները հեռուն կ'ուրուագրծին լուսնակով,
Բնակիչ էիր մենաւոր, և արցունքներդ միայն
Իրիկունէ իրիկուն կը վառէին ճամբուն վրայ
Աստղը ճրագի մ'եղնգնեայ զոր կը մարէր տարածած
Փուռ հեծկտանքդ նըման պատանիի մը լացին...
Փլորենտոյ փողոցներն ուր կ'անցնէիր պարուրուած
Վերարկուիդ մէջ խաւար, լուռ սռուերի մը հանգոյն,
« Դժոխքին մարդն է » կ'ըսէին կիները քեզ տալով ցոյց,
Եւ քու դէմքիդ մաճկացումն անոնց համար աւելի
Կը ցրտանար սարսափով, երբ դուռն արդէն հեռացած
Կը ձուլուէիր յամբօրէն զիշերական խաւարին...
Այնուհետեւ ապրեցար սրտերու մէջ, և հոգիդ
Սաւառնեցաւ լայնաթև՝ հայրենիքիդ երկինքէն,
Իբրեւ թռչուն մ'անծանօթ ելած ինքն իր աճիւնէն...
Եւ դուռն անվերջ պահեցիր սերունդներուն ապագայ
Օրորոցներն, և անցեալն իր մահերով արգաւանդ...

Է.

Ի՞նչ կաղապար ունէր միտքըդ որուն մէջ տրոփեցին
Արարչական զօրութիւնն և հանճարի մը ոգին,
Որուն մէջ կեանքը միայն ըզգայութիւնն էր ցաւոտ,
Եւ ուր վըճիտ բղխեցաւ զինովութիւնը Սիրոյ...
Տժգոյն էին շրթունքներն եթեղալին դալկութեամբ
Որ քու շրթներդ կնքեցին իրենց վերջին համբոյրով...
Տժգոյն էին բազուկները լուսնային շողերով
Որ քու մարմինդ սեղմեցին անդունդին մէջ Երազիդ...
Աւիրեցեալ ծովային մրմունջին պէս մեղկօրօք
Ձայն մը կանչեց յաւիտեան քեզ ափերէն Ստիւքսի՝
Ուր հիւրիկները կ'աճին կապոյտ ու սև գոյներով...
Մեղրէն անոյշ աւելի և զինիէն՝ ըզգլխիչ,
Յոյսին բաժակը բիրեղ փշրեւեցաւ ձեռքիդ մէջ,
Եւ դուն լացիք դառնօրէն, և ժրպիտով մը դարձար
Հոն ուր քեզի կը սպասէր աստուածային իսկութիւնն
Այն հըրայլքին որուն մէջ Պէտքերիչէն էր ապրած...
Ինչպէս վարդերն աւելի հըզորեղ են բուրմունքով,
Երբ անոնցմէ կը ծորի թանկագին խղճ անապակ,
Սէնն ընծայեց հոգիիդ գեղեցկագոյն վայելքներ,
Երբ գերեզման մ'ունեցար իրրև խորան պաշտումի...

Ը.

Աւիրեցի՛ր, ընդունէ՛ արտիս ընծան անխնի
Ձոր ամփոփած եմ խորունկ սափորին մէջ եղնգնեայ,
Հոն Մեղեսիկն ընդելոյզ վէրքի մը պէս կ'արևնի,
Եւ Կարկեսանը կարմիր բոցի մը պէս կը շողայ,
Աւիրեցի՛ր, թո՛ղ շրթներդ համբուրեն քու ոտքերդ
Որոնց եղաւ առաջնորդը Վերգիլիոս մշակերգակ,
Ուխտաւորն եմ ծնրադիր շիրմիդ վրայ լուսակերտ,
Եւ իմ ճակատքս ունի դափնեվարդեր ըսպիտակ...
Աւիրեցի՛ր, դուն որ փառքն ողջունեցիր տխրագին,
Ինչպէս արև մը որուն սրբաբոց գիշերն էր խաւար,
Թո՛ղ ունկնդիր ըլլամ ես քու Լրուութեանդ երգին,
Նըման ծովի մը հեռուն ուր ան կուլայ մեղմաբար...
Աւիրեցի՛ր, երբ աստղերը դէպի ծով խոնարհին,
Խաւիտոյ խած երկինքէն ստուերդ անհուն պիտ'անցնի,
Եւ ճիթթոյի հանճարէն պիտի շողան արևին
Հազար գոյներն՝ ըլլալով քեզի պատանք ծիրանի...
Դուն կը ննջես յաւիտեան և շիրմիդ մարմարէն
Որ սափորի մը նըման խնկարուրած է հոգիդ,
Համբուրելով սև ծաղիկը մատներուդ ոսկեղէն,
Աւիրեցի՛ր, կը լըսեմ բաբախումները սրտիդ...

(Աստուածներուն վերջալոյսը)

ԱՐՄԵՆ-ԵՐԿԱՍ